

РЕЦЕНЗИЯ

за участие в обявен от СУ“Св.Кл. Охридски“ конкурс за професор по професионално направление 3.6. право (финансово и данъчно право) в Държавен вестник бр.88/08.11.2011г.

Рецензент: проф. доктор по право Иван Георгиев Стоянов

В обявения конкурс за професор единствен кандидат е доц. доктор по право Сашо Георгиев Пенев.

1. Автобиографични данни и преподавателска дейност на кандидата.

Кандидатът завършва СУ“Св. Климент Охридски“ Юридически факултет през 1985/86г. и постъпва на работа като асистент през 1987г. Въз основа на приетите критерии в първичното научно звено през 1991г. е назначен за старши, а през 1996г. за главен асистент. През 2000г. със Свидетелство за научно звание № 20291 от 15.08.2000г. на Висшата атестационна комисия му се дава научното звание доцент. С Диплома за образователна и научна степен № 24599/27.09.1997г. на Висшата атестационна комисия кандидатът придобива образователната и научна степен доктор. Съгласно служебна бележка от 21.11.2011г., издадена от СУ“Св. Кл. Охридски“ Сашо Пенев има над 25 години трудов стаж по специалността.

Познавам преподавателската работа на кандидата. Като асистент той води семинарните занятията по дисциплините финансово и данъчно право на студентите от Юридически факултет. Това му даде възможност да се изгради като преподавател познаващ и прилагащ съвременни педагогически методи, с широка юридическа подготовка във всички клонове на правната материя. В последствие като доцент води лекционни курсове по финансово право, данъчно право, международното данъчно право не само в Юридически факултет на СУ“Св. Климент Охридски“, а и в други Юридически факултети- във ВТУ“ Св. Св. Кирил и Методий“ и РУ“Ангел Кънчев“ на студенти редовна и задочна форма на обучение. Преподаваните от него дисциплини се отличават с динамика на законодателството, която кандидата успешно следи, като обновява учебния материал. Научните му занимания и систематични познания по проблемите на международното данъчно право, му дават възможност да обособи и да изнася лекционен курс по избраната дисциплина „международно данъчно право“, която придоби актуалност в процеса на интернационализация на стопанската активност и все повече има практически измерения. Цялостната преподавателска дейност на доц. д-р Сашо Пенев е насочена към придобиването на основни правни познания от студентите въз основа на приемствеността в правната теория. Като критична бележка към кандидата бих направил препоръка да обобщи преподавателския си опит чрез издаването на учебници по преподаваните от него дисциплини, макар че това не е условие за участие в конкурса.

2. Научно развитие, творчески изяви, практическа дейност.

Дисертационният труд на доц. Пенев „Избягване на международното двойно данъчно облагане на доходите и имуществата чрез международни договори“, защитен през 1996г. бе резултат от научните интереси на кандидата и работата му в „Главно данъчно управление“ при Министерството на финансите 1989г.-1994г. Въз основа на практическия опит и магистратурата му в Хамбург, Германия, Институт по международно финансово и данъчно право кандидатът създаде първото систематично изследване на тази материя в българската правна литература. Въпреки наличието на отделни статии на български автори по тази

материя, това изследване (резюме е публикувано в сп. Данъчен наблюдател, С.кн.1, 1999г.) и издадените във връзка с него статии са в основата на българската теория по международно данъчно право и е от значение за вече възникващата съдебна практика.

Хабилитационният труд на доц. д-р Сашо Пенев, „Правен режим на корпоративното подоходно облагане. Аспекти на хармонизацията с правото на Европейския съюз“, С., Университетско издателство, 2000г. се откроява с прецизния правен анализ на нормите Закона за корпоративното подоходно облагане (отм.), съдържащи икономически и счетоводни понятия и е първият в българската правна литература очертаващ проблемите пред хармонизацията на преките данъци в ЕС, още преди РБългария да стане пълноправен член.

С този труд, както и с настоящия хабилитационен труд доц. Пенев се утвърди като най-добрият български учен- юрист познавач и анализатор на европейското данъчно право.

Кандидатът е автор и на части от практическоприложни коментари издадени от авторитетни български издателства- „Данък върху добавета стойност- Коментар“, С., 1994, ИК Труд и право, Глава трета.; Данък върху общия доход-Коментар“, С., 1994, ИК Труд и право, Дял трети; Новото данъчно законодателство през 1998“, С., 1998, ИК Труд и право, в частта „Корпоративно подоходно облагане“. Тези коментари показват способността на автора да откроява практическите проблеми при прилагането на законодателството и полезността на научните му изследвания за практиката.

Практическата дейност на кандидата се изразява в работата му като член на: Съвета по законодателството при 39 и 40 Народно събрание, на Правния съвет на Президента на Република България и Комисията по опрощаване на държавни вземания 2002-2011г., на различни работни групи по изготвяне на законопроекти в областта на финансовото и данъчно законодателство. Десетки са дадените от него становища във връзка с изработването на нормативни актове или решаването на конкретни казуси. Имал съм възможността да се запозная с част от тези

становища и смятам, че те съдействаха за усъвършенстване на българското законодателство. Кандидатът е уважаван и търсен лектор на семинари на практикуващи юристи. Работата му като адвокат му позволява да прилага познанията си на практика.

Кандидатът краткосрочно е специализирал в Центъра за усъвършенстване на кадри на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие във Виена, Австрия, в университети в Германия, Гърция, САЩ.

Общото ми впечатление е, че кандидатът е утвърден български учен по финансово и данъчно право с богат практически опит.

3. Приносни моменти в представените за участие в конкурса научни трудове

В конкурса за професор доц. д-р Сашо Георгиев Пенев участва с един монографичен труд и шест статии изследващи различни области на правната уредба на данъците.

Монографията „Правото на Европейския съюз и преките данъци на държавите-членки“, С., Сиби, 2011г. е особено актуална от гледна точка членството на България в Европейския съюз. Това е първото цялостно изследване в българската правна литература за влиянието на правото на ЕС върху правната уредба на преките данъци, което предпоставя да са налице знания за целите, структурата и правните актове на ЕС. С приносен характер е анализът на източниците на правото на ЕС относими към тази материя. С приносен характер е и обсъждането на съдебната практика на Съда на Европейския съюз и класифицирането ѝ по текстовете уреждащи основните свободи в Договора за функциониране на Европейския съюз. Убеден съм, че монографията е изключително полезна за българската съдебна практика, за законодателната практика и за практиката на приходната администрация.

Монографията съдържа три глави. В първата глава „Правото на ЕС и данъчният суверенитет на държавите-членки“ се изследват политическите стремежи за хармонизация и координация на правните уредби на преките

данъци в държавите-членки. Трудният път на изработването на обща данъчна стратегия с цел безпроблемното функциониране на вътрешния пазар е обсъден въз основа на потвърждаващото се в практика разбиране, че ЕС не е данъчен съюз и държавите не са склонни да отстъпят данъчния си суверенитет. Преките данъци са в компетентността на държавите членки. Договорът за Европейския съюз и Договорът за функциониране на Европейския съюз не съдържат кодифицирано данъчно право и конкретни разпоредби в областта на преките данъци. И след Договора от Лисабон в областта на данъчното право се запазва изискването за приемане на мерки с единодушие, като не се прилага обикновената законодателна процедура, което показва чувствителността на държавите към данъчния им суверенитет. Авторът достига до извода, че принципът на субсидиарността изразява данъчно-политическата концепция на Договорите, която се схваща като концепция на съревнование, конкуренция на данъчните системи. Той се прилага когато правните разпоредби за преките данъци на държавите членки действат негативно върху упражняването на основните свободи. Особено интересен и със значително теоретично и практическо приложение е анализът на практиката на Съда на Европейския съюз, от която се извеждат принципите за недискриминация и забрани за други ограничителни мерки при данъчното облагане. Държавите членки са принудени да съобразят своето национално данъчно право с нея, за да избегнат установените от съда дискриминиращи ефекти. В тази глава се прави и обща характеристика на основните свободи и се обсъжда редът за проверка на тяхното нарушаване. Методологията възприета от автора от немскоезичната правна литература, но самостоятелно систематизирана от него, позволява ясно да се отграничи обхватът на защита на основните свободи, съставите на нарушаването им като забрани за дискриминация и забрани за ограничителни мерки и основанията за допустимост на нарушенията. Във втората глава „Преките данъци на държавите членки и основните свободи“ се анализира всяка свобода по отделно и са посочени основните съдебни решения във връзка с преките данъци относими към нея. Тази прегледна схема на научно изложение, подкрепена с примери от съдебната практика позволява на читателя да прави и свои изводи и е приносен характер за научното познание. В глава трета „Вторичното право

на ЕС и други актове за преките данъци“ се анализират въз основа на юридическите методи на правно познание директивите на ЕС в тази област. Така се дава възможност освен с общите с принципи на правната уредба читателят в пълнота да се запознае с действащото право на ЕС относимо към материята. Научен принос е и обсъждането на Конвенцията за премахване на двойното данъчно облагане във връзка с корекции на печалби на свързани предприятия, чието практическо приложение в българската административна практика е оскъдно, но важно за стопанската активност в рамките на ЕС.

В конкурса кандидатът участва с две статии посветени на процедурите за избягване на международното двойно данъчно облагане уредени в българското процесуално данъчно законодателство. Критичните бележки в първата статия „Избягване на международното двойно данъчно облагане“, сп. „Право без граници“, бр.2/2000г. изразени на стр.16, а именно необходимостта от законова уредба на процедурата по доказване на предпоставките за прилагане на Спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане, са възприети в законодателната дейност при уредбата на тази процедура в Данъчния процесуален кодекс (отм.) и в последствие в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Във втората статия „Прилагане на спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата според процедурата по ДПК“ сп. Финанси и право, бр.8/2003г. като продължение на първата се обсъжда процедурата по ДПК. Тези две статии са с практикоприложно значение. Препоръчвам на автора да продължи научните си изследвания в тази област, като обсъди и процедурата по ДОПК. Третата статия „Спогодбата между България и Руската федерация за избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата“ в Сборник с доклади от научна конференция проведена на 28-30.X.2002г. се обсъжда конкретна спогодба. И тук бих направил препоръка към кандидата, а именно да продължи научните си изследвания по конкретни спогодби с водещи стопански партньори на България.

В статията „Определяне на лихви по чл.144 от ДПК и чл.1 от Закона за лихвите върху данъци такси и други държавни вземания“ сп.Адвокатски преглед, бр.11-12, 2001г. се обсъжда важен за данъчнозадължените лица

проблем, а именно размерът на дължимата законна лихва с оглед редакцията на чл.144 от ДПК (отм.). В статията проличава задълбочените познания на кандидата на българската правна теория и практиката на Конституционния съд относно „обратното действие“ на данъчните закони. Анализирани са становищата на проф. А.Ангелов, проф.Милчо Костов, проф. Й. Фаденхехт, проф. Л.Василев, проф. В.Гаджер, прави се телеологично и историческо тълкуване на ДПК, за да се стигне до извода, че за новооткрити стари данъчни задължения по реда на нов процесуален закон следва да се начислява законната лихва установена от новия закон в съответните размери за периода на забава. Това стритно тълкуване изцяло кореспондира с принципа на законоустановеност на данъчните задължения и интересите на данъчнозадължените лица и преодолява тълкуването на данъчния закон в полза на фиска.

В статията „Конституционни промени в организацията на местните данъци и измененията на Закона за местните данъци и такси“ сп. Административно правосъдие, бр.2, 2008г. се обсъждат конституционните промени, с цел фискална децентрализация, довели до промяна в правомощията на Народното събрание отнасящи се до организацията на данъците, а именно предоставянето по чл.141,ал.3 от Конституцията на общинските съвети на правомощието да определят размера на местните данъци при условия, ред и в граници установени със закон. Научно обосновано, чрез анализ и сравнение с терминологията използвана в различни закони се защитава терминологичното деление на данъците на държавни и местни. С теоретично значение са изводите за разграничаването на компетентността при определянето на размера на местните и държавни данъци между Народното събрание и общинските съвети, а предложението за изцяло нова правна уредба на местните данъци е актуално и днес.

В статията „Обжалване на ревизионните актове по ДОПК по административен ред" сп.ВЕ ЛЖЕ, бр. 1/20Юг. на стр. 34-37 се прави критичен анализ на Тълкувателно решение №7 от 11.12.2008г. на ВАС по тълкувателно дело №3 от 2008г. , а именно на приетата от съдебната практика теза, че сроковете за произнасянето на директора на дирекция „Обжалване и управление на изпълнението" по жалби срещу ревизионни актове са преклузивни. Предположението на автора, че това разбиране ще доведе до законодателна промяна и удължаване на сроковете за произнасяне се потвърди с измененията на ДОПК.

Представените от автора научни трудове за участие в конкурса за професор потвърждават качествата на кандидата като утвърден изследовател на правната материя. Използваните от него методи на научно изследване дават възможност за теоретично обясняване на правните явления. Коректно се представят становищата в теорията и се правят самостоятелни изводи. С това се допринася за разширяване на научните знания. Научните изследвания са насочени и към решаване на практически проблеми, което ги прави полезни за правоприлагането и законодателната дейност. Те способстват за правилното тълкуване и приложение на динамичната правна уредба. Направените по-горе критични бележки не омаломажават научните и научноприложни резултати на кандидата.

В Закона за развитието на академичния състав в Р България в чл.29 са описани условията за заемане на академичната длъжност „професор". Доц.д-р Сашо Георгиев Пенев отговаря на установените в закона условия. Предлагам на научното жури да гласува положително и да предложи на Факултетния съвет на Юридически факултет заемането на академичната длъжност „професор" в СУ"Св. Климент Охридски" по обявения конкурс по професионално направление право 3.6 (финансово и данъчно право)

20.02.2012г.

Проф. д-р И. Стоянов

